

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני י"ג שבט תשע"ח | דף היומי בבלי: עבודה זרה יד.
דף היומי בהלכה: מסעיף ז' עד סעיף ט"ו. | לוח יומי מקוצר: עמוד ע"ד סימן רח"צ.
מוסר: כבוד שמים פתיחה עד פתיחה "ואין שום עצה".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ג משנה א עד משנה ו.

הדף היומי בהלכה

למה נזקק אדם הראשון לאש במוצאי שבת?

על אש שמטרתה להאיר, ולא על אש שנועדה לכבוד, לחימום, או לכל מטרה אחרת. ואם ברך על אש כזו, יתכן שצריך לשוב ולברך על נר אחר.
[שו"ע רחצ, ט ריא, משנ"ב כז ורכט, וביה"ל ד"ה נר; ביאורים ומוספים דרשו, 22]

חכמינו ז"ל הנהיגו לברך בסדר ההבדלה "בורא מאורי האש" על הנר, משום שהאש נבראה במוצאי שבת, כשהיה אדם הראשון ממשש בחושך והולך, ונתן בו הקב"ה דעה לחכך שתי אבנים זו בזו ויצאה מהן אש.
וכשם שאש זו נועדה רק להאיר, כך אין מברכים 'מאורי האש' בהבדלה אלא

הדף היומי בהלכה

האם ניתן לברך 'מאורי האש' על נרות 'נשמה'?

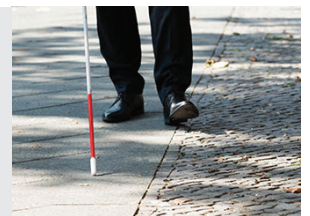

ונר שהודלק לכבוד או לנוי ולאחר מכן משתמשים בו להאיר, וכגון שנוטלים אותו למקום חשוך כדי להאירו - ספק אם ניתן לברך עליו, ועדיף לכבותו ולשוב ולהדליקו בטרם ישתמשו בו כדי להאיר.
[משנ"ב רחצ, ל רלג, וביה"ל ד"ה נר]

בהתאם לאמור, אין לברך 'מאורי האש' על נרות 'נשמה' שהודלקו לעילוי נשמות הנפטרים, ולא על נרות שמדליקים על 'שולחן הכבוד' בסעודת שבע ברכות, פדיון הבן וכדומה, ולא על נרות שהודלקו לנוי, כגון נרות ריחניים, כיון שנרות אלו אין מטרתם להאיר. וכן כאשר מבדילים בבית הכנסת - אין לברך על הנרות שב'עמודי' של החזן, כיון שאינם עשויים להאיר, אלא לכבוד בית הכנסת.

הדף היומי בהלכה

האם עיוור חייב ב'קידוש לבנה'?

וברכת הלבנה - יש אומרים שעיוור חייב בה, כיון שהיא ברכת השבח על בריאת המאור לכל בני האדם, ואינה קשורה לראייתו ולהנאתו הפרטית של אדם פרטי, ויש חולקים, ולכן ראוי שיצא ידי חובתו בשמיעה מפי אחר.
[שו"ע רחצ, יד, ומשנ"ב לד; ביאורים ומוספים דרשו, 25]

ברכת 'מאורי האש' היא - כמשמעה הפשוט - ברכת שבח על תאורת האש, וכדרכן של ברכות שבח רבות, אין לאומרה אלא כאשר המברך (או השומע) רואה את האש, ולא זו בלבד, אלא שצריך לעמוד בסמוך לאש במידה כזו שיכול להבחין באמצעותה בין מטבע למטבע. ולפיכך, עיוור אינו מברך ברכה זו, שהרי אינו רואה את האש ואינו יכול להבחין לאורה במאומה.

בתחילת חודש שבט, הלכו הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל ותלמידו ביער שלז סטון, ולפתע צדו עיניהם פרח קטן מבצבץ... נעמד רבי מרדכי ליד הפרח והחל בוכה

ומי מבשר לנו על כל זאת? הניצן הראשון של פרח האביב שאנו רואים כעת. ואז פנה לתלמידו: "מיין טייערר (יקירי), העולם כולו הוא עצמות יבשות. תיכף ומיד בא משיח. בכל פינה שנלך נשמע קושיה של רעק"א. העולם יהיה מלא חיות. ניגון של אביי ורבא, ניגון סוער של מוסר... מה חסר לך? הפרח הקטן! קרן האור הראשונה שתבקיע ותגלה שעוד מעט תהיה תחית המתים! הנרקיס הראשון... ועל זה אני בוכה!"

(יתד נאמן בשלח תשס"ו, מפי הגר"ח מייסקובסקי שליט"א)

על יד שלז סטון, ביער השומם, הלך הגאון הגדול רבי מרדכי גיפטר זצ"ל עם אחד מתלמידיו. הימים היו ימי תחילת חדש שבט. לפתע הם ראו פרח קטן. רבי מרדכי נעמד על יד הפרח והחל בוכה... שאלו תלמידו: "מדוע ראש הישיבה בוכה?" השיב לו: "אינך רואה? יער גדול שומם, עצמות יבשות. הכל שממה... אבל עוד שבועיים ט"ו בשבט, ויהיו פה פרחים, נרקיסים, רקפות, פרחי יער בכל הגוונים, ולא תאמין ששבועיים קודם הכל היה שומם. איזה חיל! איזה מלבב! -

פניני הפרשה

השאלה המיוחדת שהופנתה למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל ולמרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א האם הוצאות שבת בשביל השכן כלולים בהוצאות שבת

היו לשני השכנים שתי טענות לוויכוח: האחד טען - כתוב שמזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה חוץ מהוצאות שבת, שעל זה נאמר לוו עלי ואני פורע, ואם כן גם מזונות השבת של השכן הינם בתוך הקצבה. ואילו השני טען שרק מזונותיו של האדם "עצמו" כלולים ב'לוו עלי ואני פורע' אך לא מזונותיו של השכן, אפילו שהם לכבוד שבת, ועל זה לא נאמר לוו עלי ואני פורע. בנוסף היה להם ויכוח בעניין 'שונא מתנות יחיה', האם פירושו שמי שכן יקבל מתנות לא יחיה, או שזה רק מצוין מעלה, ששונא מתנות מקבל שכר נוסף, והוא שיחיה. השאלה הופנתה למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, והוא אמר שהוצאות שבת בעבור השכן אינם כלולים במזונות שבת, אלא רק מזונותיו שלו ולא של חברו. הופנתה השאלה גם למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, והוא אמר שגם מזונות חברו כלולים בהוצאות שבת, אם אותו אחד מצטער בשבת שלחברו אין. ומשהובאו דבריו בפני הגר"ח שליט"א, אמר כי הקושי לראות את חברו בחסרונו בשעה שלו עצמו יש, אינו אלא מדרך המוסר, ואם כן אין זה נכלל בגדר הוצאות שבת. אמנם בכל אופן אמר לאותו עשיר שישתדל להמשיך ובירכו שיהיה לו בהצלחה.

(כאיל תערוג, מתוך קובץ שיחות בחכמה אמרתי עמ' קמג - קמד)

זכור את יום השבת לקדשו (שמות כ ח)

שח הגאון רבי אריה ישראלי: סיפר לי הגר"א מן מעשה שמאוד התפעלתי ממנו: יהודי ביקש ממנו לשאול את רבי חיים קנייבסקי שליט"א איזו שאלה שהוצרכה לו לדין תורה שהיה לו עם שכנו. אמר לו הגר"א מן שר' חיים אינו עונה על שאלות כאלו, ושאלה כזו שישאל בבי"ד; והלה הסביר שאין זה בדיוק דין תורה, אלא העניין הוא כזה: לו עצמו היה ב"ה כסף ולא חסר לו מאומה. ופעם בליל שבת הוצרך להיכנס לבית שכנו, ונדהם מאד לראות שעל שולחן שבת מונחת רק קופסת טונה אחת, ועוד איזה דבר מאכל מועט, וזה כל סעודת השבת שלו. ברוב תדהמתו לראות את שכנו חסר כל, פנה אליו ואמר לו שמהיום והלאה כל הוצאות השבת שלו עליו, ואכן נתן לשכנו מאותו יום סכום כסף מדי שבוע לקנות על חשבונו את כל צרכי השבת. הגיעו ימים, והעשיר ירד מנכסיו והתקשה לכלכל את שכנו העני, שהיה אב למשפחה ברוכת ילדים. בראות העני את מצבו של שכנו אמר לו שעקב מצבו הכלכלי הירוד אינו חייב יותר לפרנסו, אך העשיר (לשעבר) ענה לו, כי הואיל וקיבל על עצמו שהוצאות השבת שלו יהיו עליו, הוא ימשיך בכך ומקוה בעז"ה לעמוד בזה.

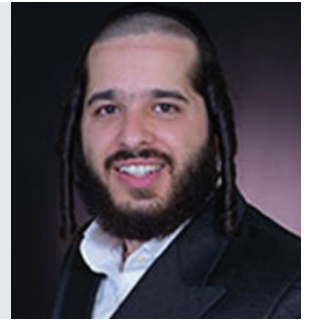
עניינא דיומא - ט"ו בשבט

בְּרַכַּת 'מְזוֹנוֹת' עַל אֹרֶז וְלִפְנִיךָ גַם 'פְּתִיתִים' - האם נפטרו הפתיתים מברכה?

אך אם המאכל האחר חשוב יותר מהראשון רק לפי אחת השיטות בדיני הקדימה - וכגון שאחד מהם מין שבעה והשני חביב יותר (ראה במקורות) - יש לחשוש לשיטה האחרת, אשר על פיה המאכל האחר אינו חשוב יותר וממילא נפטר בברכת הראשון, ואין לברך שנית על המאכל האחר. [שו"ע ריא, ה, ומשנ"ב לב רלג; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 26]

האוכל מספר מאכלים שברכתם שווה, לכתחילה יכוון לפטור את כולם בברכתו, ובדיעבד נפטר כל מאכל המונח לפניו. וכן אם הביאו לפניו מאכל אחר - (ראה משנ"ב רו, כא!) בעוד שלא סיים את אכילת הראשון, הריהו נפטר בברכתו. ברם, אם בהתאם לכל השיטות בדיני הקדימה המאכל האחר חשוב יותר מהראשון - וכגון שברך על אורז, והביאו לפניו 'פתיתים', וחביבותם שווה - אין המאכל האחר נפטר בברכת הראשון אלא אם התכוון במפורש לפטורו.

דרוש הרבה ידע הלכתי כדי לדעת להתנהל נכון מול שולחן ט"ו בשבט עמוס הפירות, דרושה גם התבוננות מקדימה ועיון בספרים כדי לצקת בו תוכן רוחני מרומם ולהעביר אותו בצורה נעימה ובהירה לבני המשפחה

הרב משה הרמן מנהל מרכז התקשורת של 'דרשו' מספר על התכנים הייחודיים שקובצו לשלוחה המיוחדת שהושקה לרגל ט"ו בשבט בקו התוכן של 'דרשו'

והמגידים, ועד לשיעורי הלכה אקטואליים בענייני ברכת הפירות, דיני קדימה, שהחיינו, בדיקה מתולעים ועוד, מפי רבנים חשובים ונוודעים. "במהלך הימים הקרובים שנתרו עד ט"ו בשבט", מוסיף הרב הרמן, "יוכל כל אחד להאזין בזמנו הפנוי לשלוחה המיוחדת ולמלא את אמתחתו באוצרות הנפלאים הללו, וכך להגיע לט"ו בשבט מוכן ומזומן כראוי וכנכון". מספר השלוחה החדשה הוא 15. בחיוג לקו, שמספרו *4992 (או: 0772222666), ובכניסה לשלוחה 15, תוכלו לבחור בין שמיעת דרשות והרצאות בענייני ט"ו בשבט מפי הרב שלמה לוינשטיין או הרב מנחם שטיין; שיעורים במשנה ברורה בסעיפים הנוגעים לדיני קדימה בברכות, ברכת שהחיינו, ושאר דיני ברכת הפירות מפי הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א; שיעורים בהלכות הנוגעות לט"ו בשבט (שלא ע"פ סדר המשנה ברורה) מפי הגאון רבי משה ידלר שליט"א; ושיעורים בהלכות בדיקת תולעים בפירות מפי הרה"ג רבי משה ויא שליט"א.

קו התוכן הפופולארי של 'דרשו', שהוקם לפני כ-3 שנים, וזוכה נכון להיום לקרוב לחצי מיליון (!) דקות האזנה מדי חודש – השיק בימים אלו שלוחה חדשה ומיוחדת לקראת ט"ו בשבט, עם מגוון תכנים נפלאים וייחודיים בענייני דיומא. "יום ט"ו בשבט נתפס בדרך כלל כמין 'יומא דפגרא' נחמד, עם מנהגים יפים", מסביר הרב משה הרמן מנהל מרכז התקשורת של 'דרשו', "אך למעשה הוא יום שמצריך הרבה הכנה. דרוש הרבה ידע הלכתי כדי לדעת להתנהל נכון מול שולחן ט"ו בשבט עמוס הפירות, דרושה גם התבוננות מקדימה ועיון בספרי מחשבה כדי לצקת בו תוכן רוחני מרומם, ולהעביר אותו בצורה נעימה ובהירה לבני המשפחה.

"אבל לא לכל אחד ישנה את האפשרות להתכונן, וזו המטרה של השלוחה החדשה שהשקנו בימים אלה בקו התוכן של 'דרשו'. קיבצנו לתוכה תכנים ייחודיים ומגוונים, החל מדרשות, רעיונות ודברי תורה ממיטב הדרשנים

"שנה חלפה, ועכשיו שוב מגיע ט"ו בשבט... לפני כחצי שנה סיימתי ב"ה את הלכות ברכת הפירות וקניתי אוצר עצום. על השאלות של הבת שלי כנראה כבר אדע לענות בעז"ה"

סיפורו אישי של נבחן אחד מתוך כ-25,000 הנבחרים שסיימו לפני כחצי שנה את הלכות ברכת הפירות ב'דף היומי בהלכה' של 'דרשו'

של הדף היומי בהלכה, אלא שעד אותו יום לא נתתי עליו את לבי. ואז, באותו מעמד, החלטתי שלא עוד. לא ייתכן שאשאר כך, חסר ידע בסיסי בהלכות המלוות את אורח החיים של יהודי. "מאותו יום ואילך הוספתי ללימוד הדף היומי גם את לימוד הדף היומי בהלכה. אין יום שבו אינני מרגיש את התועלת הגדולה שאני מקבל מכך. כל מיני פעולות שהייתי רגיל לעשות ביום יום כמצוות אנשים מלומדה, עכשיו אני 'מבין' אותן לעומק, על מה נוסדו, מה מקורן, אני יודע לשים לב לכל מיני פרטים, יודע מה לשאול כשמתעוררת שאלה. החיים נראים אחרת לגמרי. "שנה חלפה", ממשיך היהודי בסיפורו, "ועכשיו מגיע ט"ו בשבט... לפני כחצי שנה סיימתי ב"ה ביחד עם אלפי הלומדים את הלכות ברכת הפירות, וקניתי אוצר שלא יסולא בפז. כמוכן, אינני יכול לומר שאני זוכר כעת כל פרט ממה שלמדתי, אבל אני מגיע ליום הזה אחרת לגמרי. על השאלות של הבת שלי", הוא מסיים בחיך, "אני כנראה כבר אדע לענות בעז"ה"..."

אותו יהודי יקר אינו לבד. יחד עמו למדו עוד עשרות אלפי יהודים – אברכים שתורתם אומנותם לצד בעלי בתים הקובעים עתים לתורה – את הלכות ברכת הפירות במסגרת הדף היומי בהלכה. הנתונים שבמשרדי 'דרשו' מלמדים על קרוב ל-25,000 נבחרים שהשתתפו בשלושת המבחנים שנערכו על הלכות ברכת הפירות במחזור הלימוד האחרון, לפי כחצי שנה, כאשר ממוצע הציונים עומד על כמעט 80 אחוזים.

"היום שבו גמלה בלבי ההחלטה להצטרך ללימוד דף היומי בהלכה" – שח לנו יהודי יקר, "היה יום ט"ו בשבט!"

מה לט"ו בשבט ולדף היומי בהלכה? תמהנו. הקשבנו אפוא לסיפורו המעניין, ומעשה שהיה כך היה:

כמו אצל רבים אחרים, נוהג מיודענו בביתו לערוך בט"ו בשבט שולחן נאה ומשובב עמוס במיטב הפירות שנשתבחה בהן ארץ ישראל. בשנים שהילדים עוד היו קטנים, הטקס היה קצר ושולי משהו, אולם ככל שגדלו והמשפחה התרחבה, הפך המעמד לחגיגי ומרכזי יותר עבור הילדים, וכבר מתחילת החודש היו מצפים לו בכליון עיניים.

"בשנה שעברה", שח היהודי, "כבר הגיעה בתי הבכורה לגיל של 'מי שיודע לשאול'. היא קיבלה מבית הספר מושגים שונים בהלכה, בדיני ברכות, דיני קדימה, שהחיינו וכדומה, וכך כאשר התיישבנו לשולחן החגיגי מצאתי את עצמי פתאום במבחן..."

"טוב, כמוכן ידעתי שעל תפוח מברכים בורא פרי העץ, ושקודם מברכים על פירות שבעת המינים. אפילו זכרתי במעומעם את הכלל של 'מג'ע א"ש', אבל לגודל בושתי גיליתי שהרבה מאוד אינני יודע, ולא זו בלבד, אלא שבתי אף יודעת יותר ממני..."

"אינני אברך כולל, אלא עמל לפרנסתי, אולם ב"ה אני לומד בעקביות את הדף היומי ואף נבחן עליו ב'דרשו', כך שהייתי מודע היטב למסלול הלימוד

מתוך אמונה תמימה בדברי הרב טייטלבוים נכנסה האשה לתחנת המשטרה ואמרה בפשטות: "תנו לי את הבן שלי". הקצין שהיה במקום התפרץ נגדה בשאגה גדולה – "מה?!"

בלי היסוס השיבה האשה: "כן, רבי. אני מסכימה". אם כך, אמרתי לה, צאי וחפשי אותו. הלא את מקבלת בשבילו עול תורה, וממילא תמצאי אותו. והנה, מספר ר' יעקב, האשה יצאה מביתי וכעבור שעה אחת בלבד כבר באה אלי עם הבן.

וכיצד זה קרה? מיד לאחר שיצאה האשה מביתו של הרב טייטלבוים, לא חשבה פעמיים, כי היתה בה האמונה הפשוטה של אשה יהודיה שכך שמעה מפי הרב, ולכן פנתה ישר לתחנת משטרה קרובה, נכנסה ואמרה בפשיטות: תנו לי את הבן שלי.

הקצין שהיה במקום התפרץ נגדה בשאגה גדולה – "מה?!" ברגע הראשון נבהלה האשה מאוד, אבל מיד התאושה וחזרה וצעקה: "תנו לי את הבן שלי!"

לאחר הצעקה השניה שינה הקצין את טעמו, ובמפתיע שאל אותה: "איך קוראים לו?" אמרה לו האשה את השם, הקצין שמע ואמר לה שתמתין מעט. הוא נכנס לחדר שני וכעבור דקה חזר איתו ואמר: "הנה הבן שלך".

סופו של הסיפור הוא שהאשה אכן הצליחה גם לשלוח את בנה לארץ ישראל, בבואו שם נכנס לאחת הישיבות והתמיד בלימוד בתורה וכך ניצל מכל ההשמדה הנוראה של ששת מיליוני היהודים ע"י הנאצים ימ"ש.

(שאל אביך ויגדך)

כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות (אבות ג ה) סיפר הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל:

סיפרתי פעם לרבי יעקב טייטלבוים ז"ל מניו יורק על מנהגו הידוע של 'החפץ חיים', שכאשר באו אליו בענין מצוקת הגיוס לצבא, הרי אם נתן בידו של הבחור את הספר 'מחנה ישראל' ידעו שהוא יגויס לצבא, אבל אם תשובתו היתה: "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ", בידוע היה שהשחרור מובטח לו.

נענה לי רבי יעקב ואמר: "הפלא ופלא ממש, כי כך בדיוק נהג גם מו"ר הגאון רבי מאיר אראק זצ"ל בעל 'מנחת פתים', ולכן גם אני נוהג אחריו כן". והוסיף וסיפר מעשה שהיה עימו בעיר וינה, בירתה של אוסטריה, שלושה חדשים לאחר סיפוחה של המדינה הזו לשלטון העריצות של היטלר. אשה אחת הופיעה לפניו בקול בכי ונהי – לקחו לה את בנה יחידה ואין היא יודעת אנה נעלם. כבר שבועיים חלפו מאז ראתה אותו בפעם האחרונה ואין היא יודעת מה לעשות.

נזכרתי, סיפר ר' יעקב, במה שמורי ורבי היה אומר במקרים כאלה, ואז גם אני אמרתי לה: כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, ואזי שאלתי אותה: האם את מבטיחה שבאם בנך ימצא הוא יתמסר ללימוד התורה?

פניני הפרשה

"אמרתי למרן הגר"נ קרליץ שדווקא יצא טוב שהוא בא למנין הזה, כיון שיש כאן שמחה של פלוני שזודאי ישמח בהשתתפותו. להפתעתי, ברגע ששמע זאת התכרכמו פניו..."

היא שבדרך כלל אינני מתפלל במנין זה, אלא שהפעם קרה איזה עיכוב. ואם יחשבו שבאתי במיוחד, זו הרי שאלה של 'גנבת דעת'... "ואכן לאחר התפילה שמת לי לב, שכאשר איחל רבנו 'מזל טוב' לבעלי השמחה, בנוסף להרגשת ההשתתפות בשמחה, הקפיד גם להסביר שלא הגיע לשמחה בכוונה תחילה".

(נשיח בחוקיך, מתוך הליכות שני)

אנשי אמת (שמות יח כא)

סיפר הגאון רבי אליהו מאיר שווארץ: "שבת אחת באתי להתפלל תפלת שחרית בבית מדרשו של מרן הגר"נ קרליץ שליט"א לרגל שמחה משפחתית. "בדרך כלל מתפלל רבנו במנין מוקדם, אך ראיתי שהפעם ישב במקומו ולמד לפני התפילה. ניגשתי אליו ואמרתי לו שדווקא יצא טוב למנין הזה, היות ויש כאן שמחה של פלוני, שבוודאי ישמח שרבנו ישתתף בה. "להפתעתי ראיתי, שבאותו רגע ששמע מזה התכרכמו פניו, באומרו: 'האמת

מדוע לשון הרע נחשב כעבירה 'להכעיס'? האם לבעלי לשון הרע אין הנאה מהדיבורים האסורים!?

ציור: יואל וקסבורג

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

ויגלה את מומו, יגדיל בזה את ערך עצמו ויתכבד בקלון חברו, שהרי הוא נקי מכל אותם פגמים ומומים שסיפר על חברו. וכיון שהנאה זו מושתתת כולה על אשליה ודמיון שוא, שערכו של האדם נמדד כפי שהוא נראה בעיני אחרים, ואין בה תועלת והנאה ממשית, על כן אינה נחשבת להנאה.

הסבר נוסף הביא בספר דרש דוד, שהנאתו של מספר לשון הרע אינה נגרמת מרווח או כבוד שמתווסף לו עצמו, אלא מחסרונו והשפלתו של הזולת, וממילא אין זו הנאה חיובית אלא הנאה שנגרמת מהעדר הטוב של הזולת, וכעין הנאתו של הנחש מהכשת אדם, שאינה אלא מחסרון המוכש, ועל כך אמרו החיות לנחש 'מה הנאה יש לך?'

ונזכיר בקצרה לאווין נוספים שמונה ה'חפץ חיים':

- ג) לפעמים עובר גם בלאו של 'לא תשנא את אחיך בלבבך', כאשר הוא מראה לחברו את עצמו כידיד ומאחורי גבו מבאיש את ריחו בפני אחרים – ועל אחת כמה וכמה אם הוא אומר במפורש לאחרים שלא יספרו לו מה שאמר עליו.
- ד) לפעמים עובר גם בלאו של 'לא תקום ולא טטור' – וכגון שביקש מחברו בעבר טובה ממונית כלשהי והלה סירב, והוא נוטר לו איבה, ולכן כאשר רואה בו אח"כ דבר גנות הוא מפרסמו בפני אנשים, ואז עובר הן על הנטירה והן על הדיבור, שהוא נקמה. ה) ישנו אופן שהמספר עשוי לעבור על 'לא יקום עד אחד באיש לכל עוון ולכל חטאת', וזאת כאשר הוא מעיד על חברו יחידי בפני בית דין על איסור כלשהו שעשה, וכיון שהוא יחידי אין יכולה לבוא מכך שום תועלת, לא לענין ממון ולא לענין שבועה ולא לענין לפסול אותו מחזקת כשרותו. ו) וכל האמור, הוא במספר יחידי ושומע יחידי. אך באדם שמדבק עצמו בחבורת אנשי רשע כדי לספר להם או לשמוע מהם לשון הרע – ישנו גם לאו של 'לא תהיה אחרי רבים לרעות', שהיא אזהרה שלא להסכים להתחבר עם עושי עוול אף שהם רבים.

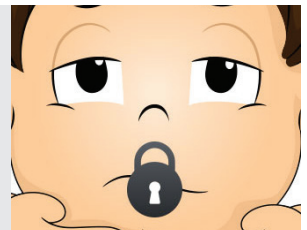
בהמשך הפתיחה לספר 'חפץ חיים', אנו למדים על לאווין נוספים הכרוכים בדיבור לשון הרע:

א) 'השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך', שזו אזהרה לגסי הרוח, "כי כיון שהוא מלעיג ומתלוצץ על חברו מסתמא הוא מחשיב את עצמו לחכם ולאיש באנשים..."
 ב) 'לא תחללו את שם קדשי' – שהוא לאו על עבירה הנעשית שלא לשם הנאה, אלא להכעיס, וממילא יש בה מרד ופריקת עול מלכות שמים, והרי זה חילול ה'. וכך גם דיבור לשון הרע אין בו תאוה ולא הנאה גשמית. (וכאשר האדם הוא איש חשוב שהכל מסתכלים במעשיו, גדל העוון עוד יותר, ועל אחת כמה וכמה כשעושה זאת ברבים).

נידון רחב ומעניין מובא בביאורים ומוספים של 'דרשו' בנוגע לדברים הללו: לכאורה, הרי המציאות מוכיחה שמספרי לשון הרע כן נהנים? הגר"א"ל שטיינמן הביא על כך בשם החזו"א, שכנראה לא טעם ה'חפץ חיים' את ההנאה שיש בלשון הרע... וה'חפץ חיים' עצמו כתב בעניין זה בספר 'שמירת הלשון' בשם הגר"א, שהטעם שבני אדם כן מרגישים הנאה גדולה בלשון הרע, יותר מכל העבירות, אף שבאמת אין הנאה גשמית מדברים בטלים וליצנות – הוא משום שבכל דבר שאדם עושה נותנים לו רוח ממרום שהיא כעין מעיין הנובע, ורוח זו אינה שוקטת עד שיעשה עוד דברים כאלו, וככל שהעבירה גדולה יותר כך רוח הטומאה הבאה ממנה גדולה יותר. וכך גם כתב הגר"י סלנטר, שלשון הרע הוא מסוג החטאים שאינם נגרמים מחמת התאוה אלא מחמת רוחנית הטומאה המלפפת את האדם להחטיאו.

והגר"י לוינשטיין ביאר, שבאמת מצד הטבע אין כלל הנאה בסיפור לשון הרע, אלא שהאדם עצמו בהתרגלו בעוון זה, עושהו בכך לעוון שיש בו הנאה גדולה. ביאור נוסף כתב הגר"ח פרידלנדר בשם הרב דסלר, שמעצם סיפור לשון הרע באמת אין הנאה, אלא שההנאה היא מכך שחושב שאם יקטין את ערך חברו

מי הם שלוהי הקב"ה שנמצאים אתנו 24 שעות ביממה?

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

גמורה שנוכל לכנות עליה שם 'תשובה'. והאות לזה, שכעבור יום או יומים, ולפעמים אפילו באותו יום, שוכח וחוזר ומדבר מה שאסרה תורה. ולא ימצא כן בעבירה אחרת, כגון אם נזדמנה לו מאיזו סיבה אכילת איסור בשוגג, או לבישת שעטנז, וכהאי גוונא. ואין זאת, כי אם שמרוב ההרגל נעשה האיסור קל בעיניו. ואין זה כבוד לה: וכמעט נכלל זה במה שכתוב: וַיִּפְתְּוּהוּ פְּפִיקָהּ וּבְלִשׁוֹנָם יִכְבְּזוּ לוֹ, וְלִפְנֵים לֹא יִכְבְּזוּ עִמּוֹ, שאנו בעצמנו אומרים בכל יום: קְבוּ לִי קְבוֹד וְעַד, ובעצמנו אין אנו נותנים כבוד ועוז."

[כבוד שמים, פתיחה]

היום מתחילים בסדר הלימוד היומי בספרי רבנו החפץ חיים, את הקונטרס 'כבוד שמים', הנסוב – כספרים רבים של רבנו – בעיקר על ענין שמירת הלשון. רבנו פותח את הקונטרס בדברים אלו:

"הנה 'כבוד' נקרא, כשהאדם מחבב מצוותיו של הקב"ה ונזהר בהן, שבזה הוא מכבד להקב"ה. וכמו שאמרו בתנחומא: אמר הקב"ה הִיוּ מַכְבִּידִים אֶת הַמִּצְוֹת, שהן שלוחי, ושלוחו של האדם כמותו – אם כיבדת אותן, כאילו לי כבדת, ואם בזית אותן, כאילו לי בזית.

וכאשר יתבונן האדם בעצמו, ימצא שהמצוות שהן תלויות בדיבור, רפוי אצלו קיומן מאוד. ואפילו אם לפעמים מתחרט על זה ומתנחם, איננה חרטה

"אני שואל אתכם" - פנה אלינו רבי שרגא גרוסברד זצ"ל בשיחתו. "הרי לפרופסור יש ניסיון, ולדעתו רבי שמחה קסלר כבר יכול היה לומר שיעור שלושה שבועות אחרי הניתוח. ורבי שמחה עצמו סבר שאינו יכול, וכך באמת התברר. אז מי מהם טעה?"

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל מדבר על אש התורה שמלהטת את האדם

לומר שיעור שלושה שבועות אחרי הניתוח. ורבי שמחה עצמו סבר שאינו יכול, וכך באמת התברר - אז מי מביניהם טעה?
 "הבה נתבונן", המשיך המשגיח, "הרב ודאי לא טעה, הרי הוא עשה ניסיון, והוכח בבירור שאינו יכול. אז מה, הפרופסור טעה? לא מסתבר. לפרופסור יש ניסיון רב ופרקטיקה, הוא עשה הרבה ניתוחים, וחולים רבים עברו אצלו, אם הוא אמר שהרב יכול להגיד שיעור - כנראה שלא טעה באבחנתו.
 אם הרב לא טעה והפרופסור לא טעה, היכן כאן הטעות?
 [אתם בודאי מכירים את הסיפור: שנים באו לרב לדין תורה. אחד אמר - "הוא עשה לי כך וכך ומגיע שישלם לי". ואמר הרב: "אתה צודק". בעל הדין השני אמר - "אבל הוא לקח לי, ואדרבה, לא אני חייב לו אלא הוא חייב לי".
 ואמר הרב: "גם אתה צודק". הרבנית שמעה זאת ושאלה את הרב: "כיצד יתכן שגם הראשון צודק וגם השני צודק?" אמר לה הרב: "גם את צודקת"....
 נו, אז מי צודק ומי טועה?
 "התשובה פשוטה מאוד" - אמר המשגיח. "לא הרב טועה ולא הפרופסור טועה. השאלה היא מה נקרא "שיעור" אצל הפרופסור. הוא למד באוניברסיטה, שם הוא שמע שיעורים מהמרצה, מהפרופסור, שישב ולימד עם "פייפ" [מקטרת] גדול. המרצה אומר משפט אחד בשקט מילה במילה, לאט לאט [אפשר ללכת ארבע אמות באמצע], מסיים את המשפט, עושה הפסקה קצרה ובינתיים כל הסטודנטים כותבים. אחרי זה עוד משפט בנחת, בשקט, בקושי שומעים אותו, חלילה שלא יתאמץ... זה נקרא שיעור אצל הפרופסור. שיעור אחר הוא לא מכיר. ואכן, שיעור כזה באמת אפשר לומר גם שבוע אחרי ניתוח"....
 הייתי רוצה שהפרופסור הזה יבוא ויראה כיצד ר' שמחה קסלר אומר שיעור, ונראה האם גם אז עדיין היה אוהז בדעתו שמתור לו לומר שיעור.
 הוא לא יודע מהו לימוד התורה. התורה הקדושה אינה סתם חכמה כשאר החכמות. שאר החכמות הן ידע בלבד. ידע אפשר להעביר גם בנחת וברוגע, משפט אחרי משפט. התורה הקדושה היא "כל עצמותי תאמרנה", אש! תלמידי חכמים כל גופם אש, אם יש קושיה - זו קושיה!"
 הילדים של ר' שמחה, סיפרו דבר מבהיל: אחרי כל שיעור, כשבא הביתה, היה חייב להחליף את כל הבגדים העליונים שלו. הם היו פשוט רטובים מזיעה ולא היה שייך ללבוש אותם. כה גדול היה המאמץ שלו במסירת השיעור. כך לומדים ומלמדים תורה.

(מתוך "יחי ראובן" - יתרו)

סיני עָשָׂן בְּלוּ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ (שמות יט, יח)
 התורה נמשלה לאש. אש בוערת אינה עומדת על מקום אחד, היא מתנדנדת ונעה מכאן לשם ומשם לכאן. כאשר התורה הקדושה נכנסת באדם הוא מתלהט, נהיה אש, ממילא הוא מתנדנד.
 כדאי לכם לשמוע את המעשה הבא:
 בצעירותי למדתי בישיבת פוניבז' הקטנה. אחד ממגידי השיעורים שלנו היה הגאון הצדיק רבי שמחה קסלר זצ"ל [שבאחרית ימיו שימש כרב העיר קרית ספר]. הוא היה אדם חשוב מאד, היתה לו הסברה נפלאה כזו, שכל אחד יכול היה להבין את השיעור.
 המשגיח של הישיבה היה רבי שרגא גרוסברד זצ"ל, תלמיד של רבי שמעון שקופ. בהמשך הוא התמנה להיות מנכ"ל החינוך העצמאי, אבל קודם לכן היה משגיח לעילא ולעילא!
 פעם חלה רבי שמחה זצ"ל והוצרך לעבור ניתוח. אנו, התלמידים, באנו לבקר בבית החולים "אסותא" בתל אביב. עברו כמה שבועות מהניתוח, והמשגיח מסר לנו שמוע"ס, שיחה, ובה סיפר לנו כך: "כולם בוודאי יודעים שאחד הר"מים, רבי שמחה, היה חולה ועבר ניתוח. ובכן, שלושה שבועות אחרי הניתוח בא ר' שמחה לביקורת אצל הפרופסור המנתח ושאל אותו: 'אני כבר יכול לומר שיעור בישיבה?'
 "כן" - אמר הפרופסור - "נו פרובלם, אין בעיות, למה לא?"
 אבל ר' שמחה לא היה רגוע, הוא הרגיש בעצמו, שאינו מסוגל עדיין לומר שיעור, קשה לו מאד, על כן שאל פעם נוספת: "בטוח?"
 "ודאי" - ענה הפרופסור - "אין שאלה בכלל, הלא חלפו כבר שלושה שבועות מהניתוח."
 ר' שמחה בא הביתה. הוא פחד לומר את השיעור, הרגיש שזה ממש לא שייך, החליט: אני לא אבוא לישיבה לומר שיעור, כי אז, באמצע השיעור אאלץ להפסיק כי אראה שאיני יכול להמשיך, מה יעשו? יחפשו מגיד שיעור אחר באמצע? אמר - אעשה קודם ניסיון בבית.
 קרא לכמה תלמידים והתחיל לומר להם שיעור. לא עוברות חמש דקות והוא מרגיש שהוא נקרע לשניים, לא שייך שימשיך. סגר את הגמרא, ואמר לבחורים: "לכו לישיבה, אני לא יכול, אני פשוט נחתך לשנים!"
 "ואני שואל אתכם", פנה אלינו רבי שרגא גרוסברד זצ"ל בשיחתו, "מי טעה פה? הלא הפרופסור הוא בעל ניסיון, והוא אמר שרבי שמחה קסלר כבר יכול